

■ محمد رفیع ضیایی

«اتحاد یا مرگ» (Join or Die) عنوان یکی از قدیمی‌ترین کاریکاتورهای مطبوعاتی آمریکاست. این کاریکاتور در ۹ ماه مه سال ۱۷۵۴ میلادی در نشریه‌ای به نام «گازت پنسیلوانیا» که توسط بن فرانکلین منتشر می‌شد، به چاپ رسید.

کاریکاتور در آمریکا بسیار آمریکایی است. یعنی درست منطبق بر آن چیزی است که در آمریکا می‌گذشته و می‌گذرد؛ مخصوصاً آن بخش از کاریکاتور مطبوعاتی سیاسی که به شدت بر حوادث روز منطبق است. کاریکاتور-کارتون سیاسی «اتحاد یا مرگ» نیز وقتی منتشر می‌شود که کلنی‌های آمریکا در صدد اتحاد با هم هستند. در این کاریکاتور مشهور، به صورت نمادین، هشت پاره از کلنی‌های آمریکا به صورت قسمت‌های جدا شده و بریده درآمده است.

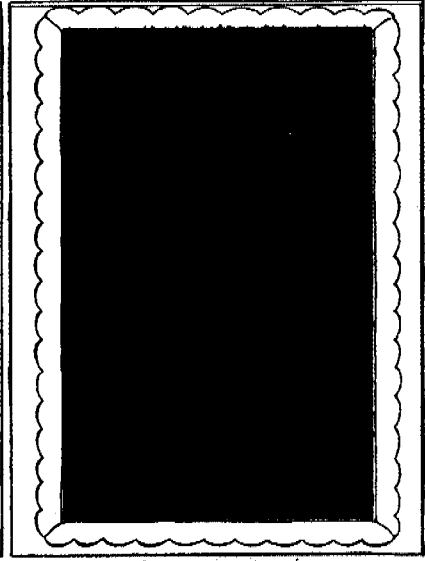
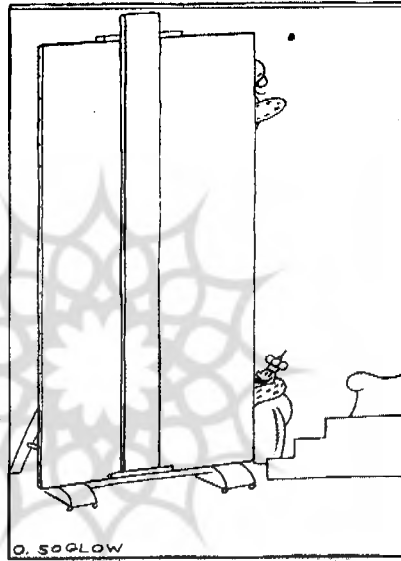
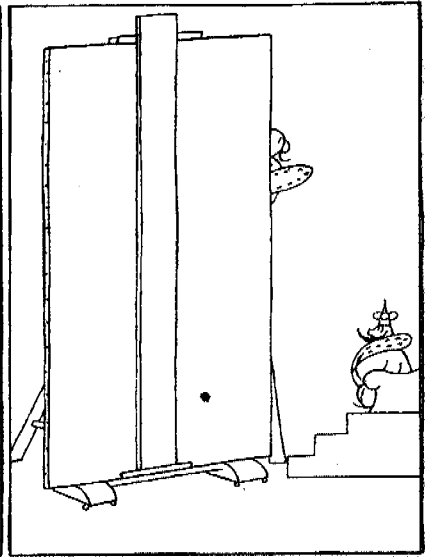
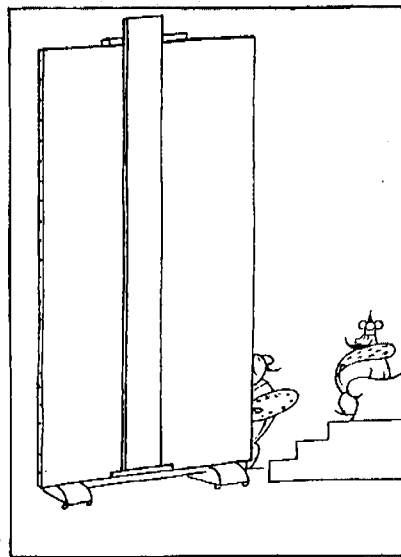
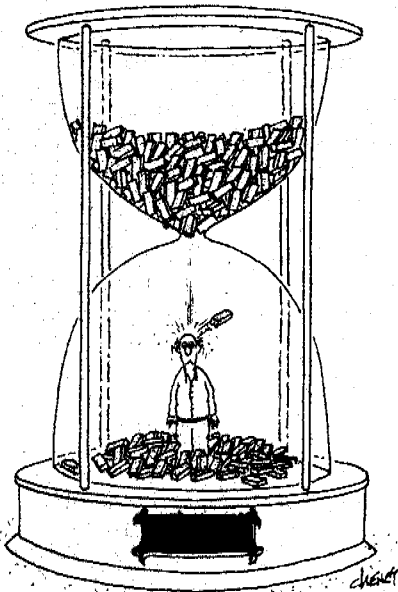
در فرهنگ کلنی‌های آن زمان این عقیده وجود داشت که اگر قسمت‌های از هم جدا شده یک مار تا قبل از غروب آفتاب به هم بچسبند، مار زنده خواهد شد. این کاریکاتور همه آن چیزی که کلنی‌های آمریکا برای اتحاد و درآمدن از زیر سلطه انگلستان لازم داشتند را در خود دارد. به این ترتیب که این اتحاد باید انجام می‌شد و در انجام آن نیز باید تعجیل می‌گردید. لزوم اتحاد کلنی‌ها بارها توسط چنین کاریکاتورهایی در نشریات آن روز آمریکا مطرح شد. مسئله استقلال آمریکا ابتدا از سه ایالت که در آن زمان روی هم رفته ۳ میلیون جمعیت داشتند،

Cartoon in the US since the New Yorker's circulate

کاریکاتور آمریکا از آغاز تا انتشار نشریه «نیویورکر»

هارپر هفتگی در ۱۸۶۰ میلادی در آمریکا شروع به انتشار کرد.

این نشریه توسط چهار برادر به نام‌های هارپر اداره می‌شد. هارپر از نظر ادبی نیز جایگاه والایی را داشت. چارلز دیکنز، نویسنده شهیر آمریکا، در آن زمان با این نشریه کار می‌کرد و توماس ناست پرآوازه‌ترین کاریکاتوریست آن بود. تاریخ انتشار این نشریه مطابق با سال سیزدهم از سلطنت ناصرالدین‌شاه قاجار در ایران بود. معمولاً در ایران بدون اشاره به هارپر از توماس ناست نام برده‌اند. علاوه بر وی، در سال‌های پایانی قرن ۱۹، کاریکاتوریست‌های دیگری نیز همچون فرانک بلیو، چارلز داناکسیسون، هوارد پیل، جیمز فلاگ و چند نفر دیگر با هارپر همکاری می‌کردند که آن‌ها هم کاریکاتوریست‌های نام‌آوری بودند.

مقارن با بیست و نهمین سال از سلطنت ناصرالدین‌شاه قاجار در آمریکا نشریه «پوک» انتشار یافت. این نشریه راه تازه‌ای را گشود و کاریکاتور آمریکا را از دنباله‌روی «پانچ» لندن دور کرد. کاریکاتوریست‌هایی چون برنارد گیلام، اوژن زیمیرمان، فردریک اوپس، جیمز والس و... با این نشریه همکاری می‌کردند. سرانجام در ۱۹۱۷ این نشریه به ویلیام راندلف هرست فروخته شد. هرست یکی از قدرتمندترین تراست‌های مطبوعاتی آمریکا بود. پوک تا سال ۱۹۱۸، در مجموع به مدت ۲۲ سال و در طول دوره ریاست جمهوری

را دنبال می‌کند که در جامعه آن روز آمریکا در جریان است از جمله جنگ داخلی، موضوع کنفی-ها، چگونگی اقتصاد، جنگ استقلال، مسئله تبعیض نژادی علیه سیاه‌پوستان، موضوع برده‌داری و نیز درگیری‌های عمده میان دو حزب دموکرات و جمهوریخواه.

توماس ناست (۱۹۰۲-Thomas nast-۱۸۲۰) یکی از قدیمی‌ترین کاریکاتوریست‌های آمریکایی است که در ایران نیز تا حدودی شناخته شده است. وی آلمانی‌الاصل بود و متولد باوریا. او در ۶ سالگی همراه پدر و مادرش به آمریکا مهاجرت کرد. کاریکاتورهای ناست در نشریه مشهور «هارپر هفتگی» نامش را جاودانه کرد. چند شخصیت مشهور کارهای او از جمله «عموسام (Uncle same) به عنوان نماد آمریکا، «خر» به عنوان سمبل حزب دموکرات و «فیل» به عنوان سمبل حزب جمهوریخواه از شهرت جهانی برخوردارند و امروزه نیز در کاریکاتور جهان به همان صورت استفاده می‌شوند.

یکی از قدیمی‌ترین نشریات طنز سیاسی در آمریکا که در مقالات فارسی کمتر از آن نام برده شده، نشریه‌ای است به نام «پوک» (Puck) یعنی «جن». اولین شماره این نشریه در ۱۸۷۶ میلادی توسط جوزف کپلر منتشر شد. کپلر کاریکاتوریست برجسته‌ای بود که قبل از انتشار این نشریه، با چند نشریه دیگر نیز همکاری داشت. این نشریه

آغاز شد. در ۱۷۷۵، ساکنان آمریکا برای جنگ با مستعمره‌داران انگلیسی حتی مجسمه‌های سربی جورج سوم را ذوب کردند. سرانجام جورج واشنگتن مزرعه‌دار و برده‌داری از ایالت ویرجینا رهبری قیام مستعمرات را به عهده گرفت و در ۱۲ ژوئیه ۱۷۷۶ میلادی اعلامیه استقلال که متن آن توسط توماس جفرسون نوشته شده بود، امضا شد.

کاریکاتورهای آن دوره مطبوعات آمریکا معمولاً به این حوادث که ذکر کردیم، می‌پرداختند و در بسیاری از آن‌ها، واشنگتن و جفرسون حضور داشتند. توماس جفرسون بعدها به عنوان سومین رئیس جمهور آمریکا انتخاب شد.

با این حساب، قدیمی‌ترین کاریکاتورهای مطبوعاتی آمریکا در ۱۷۵۲ میلادی برابر با ۱۱۶۸ هجری قمری به چاپ رسید. برای این‌که بتوانیم برداشت قابل‌ترکی از این تاریخ را داشته باشیم، باید بگویم در ایران، کریم‌خان زند در ۱۱۷۲ هجری قمری (برابر با ۱۷۵۸ میلادی) خود را وکیل‌الرعیاسا خواند و به سلسله افشاریه پایان داد.

سال‌های حکومت رضویه در ایران برابر است با سال‌های درگیری استقلال‌طلبان آمریکا بر علیه انگلستان. سرانجام در ۱۲۷۶ میلادی اعلامیه استقلال آمریکا امضا شد. این سال برابر است با ۱۱۹۰ هجری قمری که دو سال قبل از مرگ کریم‌خان زند بود.

میلادی (مقارن با ۱۲۹۹ هجری قمری)، نشریه‌ای دیگر به نام «ادرس» (judge)، انتشار یافت. این نشریه نیز سنت نشریه «یوک» را ادامه داد. جیمز ویلز، (James wales) کاریکاتوربست و بنیان‌گذار این نشریه خود از کاریکاتوربست‌های نشریه یوک بود. بعد از این که در سال ۱۹۱۸ نشریه «یوک» به انتشار خود پایان داد، نشریه «ادرس» مهم‌ترین نشریه طنز سیاسی آمریکا بود که تا سال ۱۹۴۲ میلادی به انتشار خود ادامه داد. اوژن زیمیرمان، آرت یونگ، ریچارد اوت کوآلت و جیمز مونگمری شلاگ از جمله کاریکاتوربست‌های این نشریه بودند.

در سال ۱۹۱۹ میلادی، برابر با ۱۳۳۰ هجری قمری و مقارن با پایان دوره سلطنت محمدعلی شاه قاجار و سال سوم از سلطنت احمدشاه قاجار، نشریه دیگری به نام «ماسس» (Masses) یعنی «مردم» منتشر شد که وابسته به افکار جناح چپ در آمریکا بود. کاریکاتوربست برجسته آمریکایی به نام جان اسلون همراه با جورج بیلو و روبرت هنری با این نشریه کار می‌کردند. این نشریه مخالف شرکت آمریکا در جنگ جهانی اول بود و اصولاً با جنگ آمریکایی‌ها در خارج از مرزهایش مخالفت می‌کرد. به این جهت، با شروع جنگ و ادامه آن، این نشریه از سوی دولت آمریکا در ۱۹۱۸ میلادی توقیف شد. به این جهت، هنرمندان این نشریه دست به انتشار نشریه‌ای جدید به نام «لیبراتور» (Librator) زدند. این نشریه در ۱۹۱۸ میلادی (مقارن سال دهم از دوره احمدشاه قاجار برابر با ۱۳۳۷ هجری قمری) در آمریکا آغاز به کار کرد. این نشریه نیز با تسلط گروه‌های افراطی چپ در آمریکا بسیار زود دچار چند دستگی شد و عده‌ای از هنرمندان همکاری خود را با آن قطع کردند و نشریه دیگری به نام «ماسس» (New) را پایه‌گذاری کردند. «نیو ماسس» مقارن سه سال مانده به پایان دوره قاجاریه و در اصل سه سال مانده به پایان سلطنت احمدشاه قاجار، در ۱۹۲۲ در آمریکا شروع به کار کرد و تا سال ۱۹۲۸ میلادی در آمریکا منتشر شد.

در سال ۱۹۲۵ میلادی (برابر با ۱۳۴۴ هجری قمری و ۱۳۰۴ شمسی) در آمریکا نشریه جدیدی شروع به کار کرد به نام «نیویورکر» (New Yorker) که این سال برابر است با پایان دوره قاجاریه و تاجگذاری پهلوی اول. «نیویورکر» روش تازه‌ای از کاربرد کاریکاتور را در آمریکا آغاز کرد که مانند شیوه نشریاتی که برشمریم، نبود. قبل از انتشار نیویورکر، علاوه بر توماس ناست کاریکاتوربست‌های دیگری نیز با نشریات آمریکا کار می‌کردند که در این‌جا تنها می‌توانیم به نام آنها اشاره کنیم: چارلز داناکبیسون، لئون باریت، بوآمان روبنسون، لوت پیس، فردریک پالمر، فردریک اوپر، ریچارد اوت کوآلت، دنیس ورتمان، پائول سزپ، کلارنس باتچلور، پولین کیبری، هربرت جانسون، ریچینالد مارش، جورج لوکس، روبرت مینور، فرانک بیلوی، جوزف کپلر، برنارد گیلوم و...

این کاریکاتوربست‌ها با نشریاتی که نام برده شد، همکاری می‌کردند. بررسی آثار هر یک از آن‌ها نیاز به فرصتی دارد که در حوصله این مقاله نیست. اما باید ذکر کرد که شهرت هیچ‌کدام از این کاریکاتوربست و کارتونبست‌ها در تاریخ کاریکاتور آمریکا کمتر از توماس ناست نیست. گذشته کارتون و کاریکاتور در آمریکا به گونه‌ای به نام‌های جوزف پولیتزر و ویلیام راندلف هرست ارتباط پیدا می‌کند. اولین شخصیت کارتون‌ی در آمریکا کارتون‌بست بود به نام «کودک زرد» که توسط کارتون‌بستی به نام ریچارد اوت کوآلت (Richard out cant) در سال ۱۸۹۶ در نشریه «پولیتزر» منتشر شد. نشریه جوزف پولیتزر (Newyork

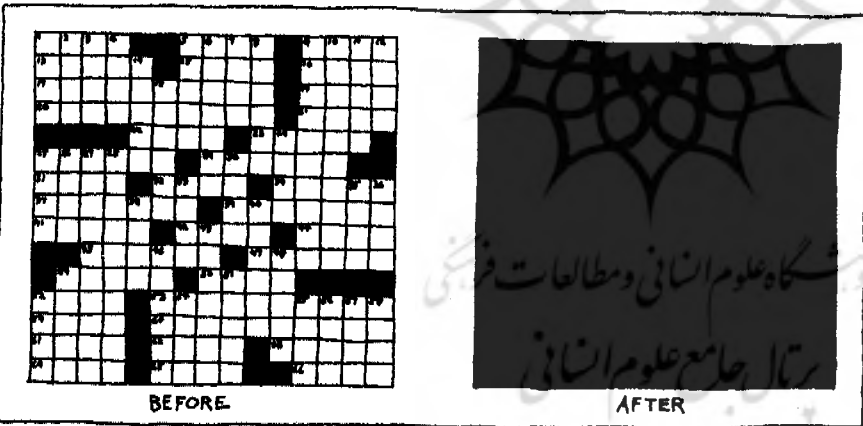
دنیاله‌دار «کودک زرد» را به چاپ رساند. ویلیام هرست، اوت کوآلت را با پیشنهاد میلیفی قابل توجه به نشریه خود که «نیویورک ژورنال» (New York Journal نام داشت، بر دو مجموعه «کودک زرد» در این نشریه ادامه یافت. ویلیام راندلف هرست سپس چند نشریه دیگر را که دچار مشکلات مالی شده بودند، خرید و به صورت تراستی از نشریات درآمد. موضوع مالکیت و یا حق چاپ و انتشار سریال «کودک زرد» در همان سال‌ها به دادگاه کشانده شد تا تعیین شود که هرست و یا پولیتزر کدام یک حق استفاده از این مجموعه را دارند.

«کودک زرد» اولین کارتون استرپ آمریکایی است. با در نظر گرفتن سال انتشار آن یعنی در ۱۸۹۶ میلادی، به هیچ وجه نمی‌توان آن را یکی از قدیمی‌ترین کارتون استرپ‌های جهان نامید. چون این نمونه کارها در نشریاتی چون کره سیاه، شاری واری و نشریات خنده و سرگرمی فرانسه و نیز لایکنده بلاتر و کلادراداچ آلمان و پانچ انگلستان دارای سابقه بوده است. کاریکاتور در آمریکا تا قبل از «نیویورکر» کاملاً واقع‌گراست و دقیقاً به این امر توجه دارد که باید مشکلات و معضلات عمده مردم را در آمریکا منعکس کند. در دو دهه آخر قرن نوزدهم، گروهی هنری به نام «اشکن» (Askean) در آمریکا تشکیل شد که دو کاریکاتوربست مشهور به نام‌های روبرت هنری و آرت یونگ در راس آن بودند. هر دوی این هنرمندان به فعالیت واقع‌گرایانه کاریکاتوربست‌های آمریکا اهمیت زیادی می‌دادند. کاریکاتوربست‌های دیگری چون جان اسلون،

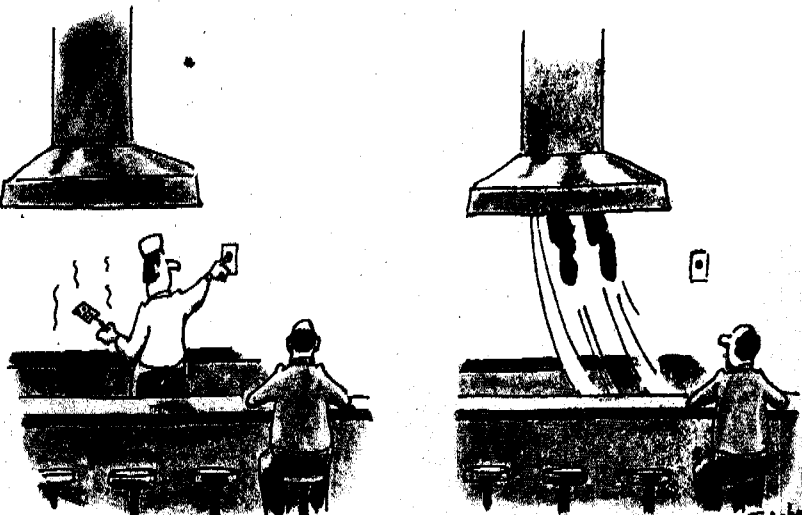
جورج بیلوز، جورج لوکس، راکول کنت و ادوارد هوپر اگر چه همگی از پیروان شیوه هنر مدرن در آمریکا بودند، با این حال در کاریکاتور کاملاً به روش واقع‌گرایانه کار می‌کردند. این سنت در آمریکا بسیار پایدار بود تا جایی که در جریان بحران‌های اقتصادی، آن‌ها نشریاتی را به نام‌های بیگار، بیکاری، بحران و کار منتشر می‌کردند که طبعاً در آن‌ها به عواقب بحران‌های اقتصادی پرداخته می‌شد. که از آن جمله می‌توان به کاریکاتورهای دنیس ورتمان (Denys Wortman) در نشریه‌ای به نام «بیگار» اشاره کرد.

کاریکاتورهای کلاسیک آمریکا به شدت سیاسی است و اغلب کاریکاتوربست‌ها از مسیر نشریاتی که ذکر کردیم، گذشته‌اند؛ مسیری که شامل نشریاتی چون یوک، «ادرس» و «ماسس» و «نیو ماسس» می‌شد. در نشریاتی چون «ماسس» این افکار از نظر سیاسی به اوج جهت‌گیری‌های رادیکال خود می‌رسد تا آنجا که کاریکاتوربست‌هایی چون آرت یونگ افکار سیاسی خود را بر ماهیت کار هنری ترجیح می‌دهند. وی معتقد است هنر وسیله‌ای است برای اظهار عقیده. عقاید آرت یونگ به قدری افراطی است که در کتاب ریچارد فیتزجرالد با عنوان «هنر و سیاست»، به عنوان یک هنرمند افراطی دارای آثار به شدت سیاسی معرفی می‌شود.

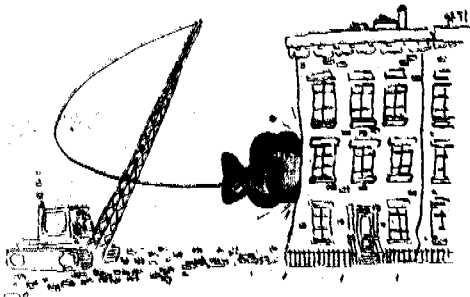
آرت یونگ و کاریکاتوربست‌های نشریاتی چون «ماسس» و «نیوماس» عقیده داشتند که جنگ جهانی اول جنگی است میان همه جهان‌خواران و کمک به هر جناحی از آن جنگ افروزان کاری است

ZIEGLER

اشلتینبرگ، چارلز آدامز، جیمز تریبر، آریسمان براد هلد، پات اولیفانت، ادوارد سول و دیوید لواین به آنها افزوده شد. بحث در مورد آنها فرصت دیگری را می‌طلبد.

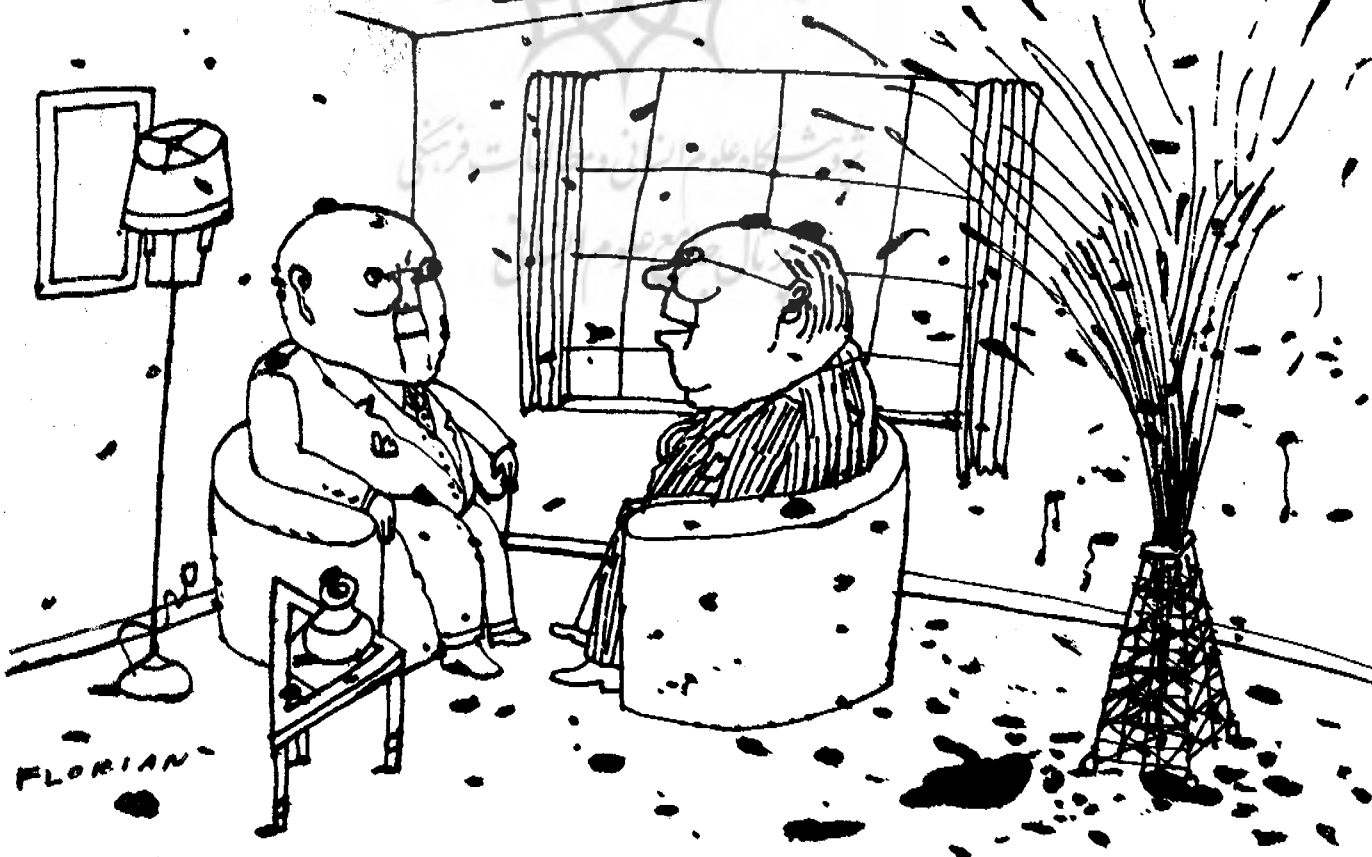
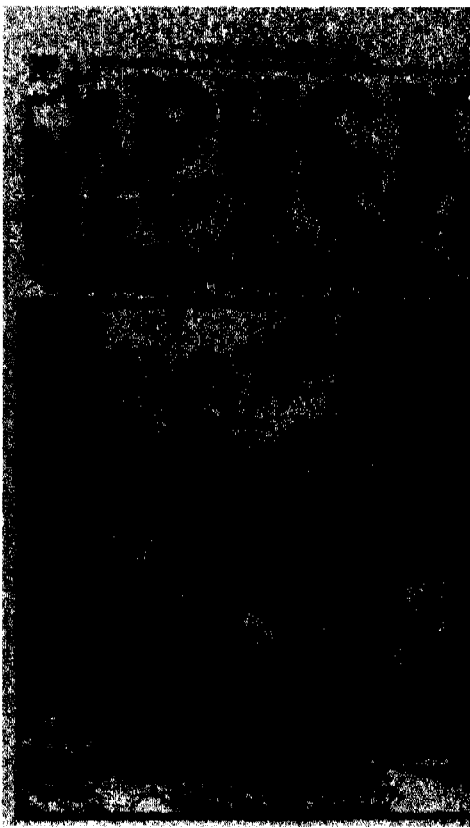

غیر انسانی. بخشی از کاریکاتور کلاسیک آمریکا نیز به جنبش زنان اختصاص داشت و مهم‌ترین مسئله آن شرکت زنان در رأی‌گیری بود. تا جایی که چند نشریه با نام‌های «حق رأی زنان»، «زنان رأی‌دهنده» و «رأی زنان» کلاً به این مسائل می‌پرداخت.

گروه هنری «اشکن» که به زودی به صورت محلی برای آموزش هنرمندان کاریکاتوریست درآمد، با رهبری هنرمندانی کاریکاتوریست و کارتون‌نویسی چون روبرت هنری (Robert Henri) و جان اسلوان (John Sloan) موجی از هنرمندان واقع‌گرا را به راه انداخت که به محله‌های فقیرنشین شهرهای صنعتی می‌رفتند و مدل‌ها و شیوه‌های زندگی آن‌ها را به تصویر می‌کشیدند.

در دهه‌های اول قرن بیستم و در سال‌های ۱۹۰۷ و ۱۹۱۳، گروهی با نام هشت «The Eight» تشکیل شد که متشکل از چند کاریکاتوریست آمریکایی از جمله جان اسلوان بود. آن‌ها گرچه تأثیرات هنر مدرن را در آثارشان پذیرفته بودند، اما همگی معتقد بودند که باید در هنر مردمان فرو دست جامعه آمریکا را که در جاهای دیگر امکان مطرح شدن ندارند، مطرح کرد. آن دسته از کاریکاتوریست‌های قدیمی آمریکا که عمرشان به جریان‌های دوره مک کارتی رسید، یا از آمریکا اخراج شدند، یا زندانی و یا ممنوع‌القام گشتند.

کاریکاتور در آمریکا چهره‌های مشهوری دارد از جمله چارلز داناکویسون، روبرت مینور، روبرت فیت پاتریک، هربرت بلوک و بیل مولدین که پس از انتشار «نیویورکر»، چهره‌های دیگری چون

FLORIAN